

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzésére nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A pártközi béke.

Az utóbbi napok eseményei mindenkit gondolkodóba ejthetnek, aki elvakultság nélkül s higgadtan mérlegeli politikai viszonyaink alakulását. Az a szenvedélyes konfliktus, mely a függetlenségi és a néppárt közt a képviselőház nyílt ülésén kitört, mely folytatódott a pártlapokban, s melyet végül is csak a kért párt vezetőinek táradozása tudott elsimitani, szimpomatikus jelentőségű és intő jel lehet mindenki számára, a ki az ország konszolidálását komolyan akarja.

Nem szabad vakoknak lenni, s a mai parlamenti alakulatot nem szabad úgy tekinteni, mintha egy hosszabb kormányzati rendszer alapjául szolgálhat. A koalíció olyan alakulás a magyar politikai viszonyok közt, melyet három évvel ezelőtt a szükség hozott, de nem is lehet gondolni arra, hogy állandósítsák. A koalíciós alakulás ugyanis belső ellentmondásban szenved, mert létrejött azzal a jelszóval, hogy a hozzátartozó pártok az átmeneti időre felfüggesztik elveiket s titokban mégis mindegyik párt azt követeli a kormánytól, hogy az ő program-

jának megvalósításán munkálkodjék. S lassanként a pártok között, bizonyos féltékenykedés, rivalizálás kapott lábra, a mely minden bajunk forrása. Könnyű a szemére hányni a kormánynak, mint tette néhány nap előtt Ugron Gábor, hogy nem fordít elég figyelmet a parlament, a pártok s az ország akaratára, de ebben a vádban a régi pártemberek lelke nyilatkozik meg, akik mindig a saját pártjukat azonosították a parlamenttel és az országgal. Mikor a koalíció a jelen formájában a kormány támogatására vállalkozott s dacára a 48-as többségnek, a 67-es alapon való kormányzás mellé szegődött, akkor a politikai észszerűségnek s az ország érdekeinek hozott áldozatot, de megteremtette az összes bajok forrását. Andrássy nemrég a képviselőház folyosóján azt mondta, hogy a mai politikai alakulásnak rákfenéje az őszinteség hiánya s ezzel kimondta azt az igazságot, melyet régóta érzett mindenki, megszövegezni, szavakba önteni nem tudott.

A függetlenségi párt elégedetlen a helyzettel, népszerűségének és politikai hitelének teljes elvesztésétől fél s azért most épp oly csökönnyösen ragaszkodik a bank-

kérdésben elfoglalt álláspontjához, mint ragaszkodott annakelőtte a katonai követeleseihez. De ez a makacsság ne téveszteszen meg senkit. Az önálló magyar bank felállítása ma csakis függetlenségi program, de nem valóságos állami érdek s a függetlenségi párt tisztán pártérdekből erőlteti a kérdést, hogy három éves koalíciós uralom után legalább az ő programjai közül is megvalósuljon valami, mert végre is az ővé a többség a parlamentben.

Ha ez az érv igaz volna, akkor a koalíció felbontására kellene a függetlenségi pártnak törekednie s egymagának kezébe vennie a kormányt. De ettől a párt komoly emberei irtóznak. A pártlapokban néha megjelenik egy-két cikk arról, hogy a függetlenségi pártnak kellene a kormányt megalakítania, de ezek csak hangulatkeltésre számított cikkek s a komolyságot nélkülözik. Mert éppen a függetlenségi pártnak s ugyszólván csakis a függetlenségi pártnak, áll érdekében a koalíció fennmaradása. A 67-es alap ma az egyetlen alap, amelyen kormányozni lehet, s ha a függetlenségi párt egymaga alakítana kormányt, a független-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A tanítónő jubileumához a Vigszinházban.

Írta: Némethy Gyula dr.

Eugene Brieux 1907. áprilisában színezte került »La Française« c. darabja azon írők ellen irányul, akik léha regényeikkel és darabjaikkal a francia társadalom erkölceit a külföld előtt hihetetlenül rossz hirbe keverik, mintha tiszta leány, tisztességes asszony nem is lenne már Franciaországban. Most, midőn megirigyelve a francia írők dicsőségét a »Huszadik század« franciára fordított decemberi füzeté valóságos »tudományos rágalomazással« ismerteti szegény hazánkat a külföld előtt, Bródy Sándor »Tanítónője« pedig Berlinben hírdeti a magyar vidéki társadalom képtelen romlottságát: valóban elérkezett az ideje, hogy az igaz magyar írők nyomatékosabban emeljék fel szavukat az ilyen irodalmi szédelgés ellen.

A Frankfurter Zeitung a »Tanítónő« berlini előadása alkalmából a megbotránkozás hangján ismertette a darabot, így végzi kritikáját: Azt mondják jó, de milió-rajz! Ha abból áll a milió, hogy az ember a legrégibb és

legelhasználtabb típusokat a gyermekesen jó öreg plebánost, a vakbuzgó, képmutató káplánt, az esetlen s a mellett fölvilágosodott falusi tanítót, a pénzes pökhendi parasztot és az igazságtalan birót úgy állítja össze, hogy egy fészekalja gazember kerül ki belőle igen reális piszokban: akkor ez valóban miliórajz. Azt mondják: jó, de de ez mind olyan nagyon valódi! Helyes, én akár el is hiszem. De hogy a nézőtérén nagy számban jelen volt és vaskos kézzel tapsoló magyaroknak miért fektűt aonyira a szívükön, hogy hazájuk műveltségének hírét elterjesszék: ezt nem tudtam egészen megérteni.*

Mi értjük a dolgot, hiszen a Deutsches Theater igazgatója magyarországi izraelita, színészeink egy része hasonlóképpen, a tapsoló magyarok nagy részének nemzetségtája pedig oly kétségtelen, hogy tulajdonképpen a »szét-szórta« is diadalmas faj« saját magát ünne-

* A Germania így ír: »Mert ha az egész magyar birodalom dolga ilyen nyomorultan áll, mint a szindarab szinteré, ha az emberek ott mind olyan hitványak, durvák, züllöttek és gyalázatosak, mint elenyésző kivétellel ebben a darabban, akkor — ó édes Ausztriám.« Érdemes elolvasni a Budapesti Hírlap febr. 4-iki vezércikkét, melyből e két idézetet vettük.

pelte a Deutsches Theater villamos fényében, lévén a fajszeretet náluk sok esetben mindenekelőtt való s ideiglenes, esetleges hazájuk rovására minden aggodalmaskodás nélkül érvényesülő érzélem.

Valóban a Tanítónő még akkor is hazafiatalan cselekedet lenne, ha igaznak lehetne mondani az abban riktó színekkel festett képet, ahogy azt Németországban sokan hiszik is, holott ez a darab valóságos rágalom. Sajnáljuk, hogy ezt még azok a lapok is elfelejtették kiemelni, amelyek elég bátrak voltak fölemelni szavakat ellene. Hol van a magyar Alföldön olyan alávaló falu, ahol egy tisztességes fiatal leányt, mint a tanítónő, alig hogy megérkezett új állomására, minden nadrágos ember, a káplántól kezdve a parasztnéligosig kedvesévé akar tenni s mivel nem hajlik, összeküldnek ellene elcsapják és ki akarják zsuppoltatni a faluból, mint züllött, erkölcstelen leányt, azon a címen, hogy éjjeli zenét kapott?! Nem rágalom-e az, hogy a magyar Alföldön a falvakban, akinek néhány ezer holdja van, az már valóságos ins primae noctist gyakorol?! Ime a Tanítónő egy részlete:

Tanító: Elveszi? (Rekedten) De tudom én, az ur hogy szokott házasodni. Láttam.

Nagy: Kenyérből csak nem élhet az ember.

Uj üzlet!

Most nyílt meg

Uj üzlet!

Van szerencsénk értesíteni, Nagyvárad és Biharvármegye n. é. vevő közönégét, hogy üzletünket tetemesen megnagyobbítva február hó 1-én a »Bazár épületben« Rákóczi-ut 2. szám megnyitottuk.

Tisztelettel
 Klein Géza és Ödön
 confectio, női-divat és menyaszszonyi keletyék nagyárubáza.

ségi program dogmatikus megvalósításától épp oly távol esnek, mint a minő távol van ma. S akkor még az a jótékony lepel sem borítaná a program ki-vihetlenségét, hogy a koalíció fennállása alatt az extrém pártprogramok fel vannak függesztve s igazában csak akkor veszitené el népszerűségét és politikai hitelét.

Ha tehát ma azt mondják, hogy a bajok forrása az hogy a koalíció természetellenes alakulás, ebből nem az következik, hogy a koalícióhoz tartozó pártok minél jobban távolodjanak egymástól, hanem éppen ellenkezőleg, a minél szorosabb összekapcsolódás. A koalíció bomoljék fel, ha úgy tetszik, de a felbomlás ne úgy történjék, hogy a koalíció elemeire esik szét, hanem úgy, hogy abból a párt konglomerátumból, a mit ma a koalíció képvisel, az egységes homogén párt alakul, egy különleges párt-program alapján, a miben meglegyen minden, a mi a jelen pillanatban megvalósítható, s ki legyen zárva minden, a mi csak mint agitációs eszköz szerepelt a programban.

A makacs pártok súlyosan érzik nekik a névüket átkát. Mint az angol pártok a tory és wigh elveszítették igazi jelentőségüket, elveszítették a magyar pártok is. A függetlenségi párt ma már nem azt a politikai programot követi, mint alakulásakor, nem is követheti, hisz sok olyat elismert már, de facto, amit elvben tagad. A delegációban részt vesz, a közös költségeket megszavazza s ma már a fokozatos fejlődés álláspontján áll. A perszonális unio, ma már csak visszafejlődés volna, ami elképzelhetetlen is, kivihetetlen is, és csak délibáb, de nem komoly politikai program. Az alkotmány-

párt elnevezése is hamis, mert minden magyar párt alkotmányos, mint ahogy, minden magyar pártnak kell annyira néppártnak lenni, mint amennyire az a párt, mely magát hivatalosan így nevezi. A lényegben a kardinális főkérdésekben, az 1867. XII. tc. által teremtett helyzet fentartásában ma igazi eltérés, a pártok között nincs, csak az a szósz más az egyes pártoknál, amelyekkel ezt a közös ételt izletesebbé akarják tenni.

Az élet és a politikai szükség kényszeríti a pártokat a fuzióra, mert minél tovább marad fenn a koalíció, annál inkább nyilvánvaló lesz, hogy nem a program választják el egymástól a pártokat, hanem a személyi hiúság. Nem kell, hogy egyik párt beolvadjon a másikba, de egy közös program alapján egy új nagy pártot kell alakítani, mely bizonyval igen nagy többséggel jutna vissza a parlamentbe s munkára képesebb volna, mint a mai koalíció, hol a vezérek egész idejét a pártok közti féltékenykedés elsimítása veszi igénybe.

Kossuth bécsi utja. Tegnap délelőtt egész invázió járt Kossuth Ferenc lakásán. Csupa függetlenségi képviselő Valamennyi az iránt érdeklődött, utazik-e csakugyan délután a miniszter Bécsbe?

Megnyugtató választ kaptak. Kossuth fűrgén fogadta vendégeit s látható izgalommal beszélt utazásáról.

— Fontos elhatározások várhatók — mondta többeknek. A helyzet bizonytalansága nem buzható tovább. Én teljes bizalommal megyek. Azt hiszem, józan várakozásaink teljesülni fognak . . .

Hogy milyen tervvel megy a függetlenségi párt vezére a királyhoz senki sem tudja. Bizonyos, hogy a kartellbank lesz előterjesztésének

bázisa. Ha azonban itt meggyőződik arról, hogy a magyar álláspont keresztülvihetetlen, tesz újabb proposíciót a királynak. És ezt földi teljes bizonytalanság.

Kossuthal együtt Apponyi Albert és Szerényi József utaztak Bécsbe.

Kossuth Ferenc 2 óra 30 perckor indult el Budapestről Bécsbe, ahol ma fog a király előtti megjelenni. Kossuth a szerdai napot is Bécsben fogja tölteni.

Háboru előtt.

A múlt héten egyszerre szinte váratlanul igen komoly katonai hírek jutottak napfényre. Minden hírek okadatolt alapja volt és azok után természetesen meg is indultak a készülődések. Általánosságban mindenki abban a meggyőződésben volt, hogy a háboru elkerülhetetlen, hogy Szerbia készülődéseit megelégeték és megfelelő ellensúlyozó muokálatokat megkezdték. Ezek az előkészületek minden irányban megindultak. A napi sajtó csaknem minden cselekményről hű referációjával szolgált a nagyközönségnek egészen szombatig. Szombaton azonban egyszerre váratlanul minden információt megtagadtak az illetékes faktorok, sőt még azt is megakadályozták, hogy a fővárosból a legcsekélyebb háborus híreket is közöljenek. Ugyanis a telefonbeszélgetéseket, amikor az a háborura terelődött, azonnal megszakították a központokban. Ennek ellenében pedig a háborus híreket minden eszközzel igyekeznek megcáfolni.

Ezek a cáfolatok nagyjából sablonosak, de katonai szempontokból érthetőek, mert olyan belső titkokat is hozhatnak nyilvánosságra, ami a háborura csak kedvezőtlen lehet. Igaz, hogy a közönséget alármirozni ok nélkül nem szabad, de másrészt a közönséget nem szabad váratlanul sem meglepni ilyen dologgal.

Minden cáfolat ellenére is fenntartjuk kö-

Tanító: Láttam, néha két, három menyasszonyt is vittek önek egyszerre és két-három nap egymásután esküdött ön, de nem reggel. Hallottam egyszer a parancsot, amint ki méltóztatott adni: furdessétek meg őket . . . Én tudom, hogy méltóztatik házasodni . . .

Ez a gyönyörű részlet persze föltételezi, hogy az alföldi magyar nép oly romlott, hogy ott minden menyasszony először a parasztmilliomos fiának adja át magát s minden vőlegény olyan gyáva és alávaló, hogy ezt eltűri. A valóságban nem sokszor próbálhatta volna meg ezt a fiatal ur. Letörték volna a derekát. Egyébiránt a darab szereplői versenyeznek egymással romlottságban. A parasztmilliomos anyja, kit a fia megbiz avval, hogy kérje meg számára a tanítónő feleségül, úgy veljesíti egyetlen szeretett fia megbizását, hogy kerítőné szerepét játssza és megkéri a tisztességes leányt, hogy legyen a fia szeretője. Akármennyire ragaszkodják a pénzhez, akármilyen gögös legyen ez az anya, mikor már egy fia elpusztult, a másik az egyetlen olyan kicsapongó életet folytat, hogy a falu menyasszonyán kívül még Budapestről lehozott színésznőkkel szeretkezik, mondom, mikor ez a fiu egyszerre eszményi szerelemre gyulad egy tisztességes leány iránt, csak nem fogja az anyja azt mondani, hogy folytassa tovább az erkölcstelen életet, amely előbb-utóbb egészségét is tönkreteszi?!

A magyar közigazgatást nem kevésbé méltán képviseli a darabban egy szolgabíró. A Népszava gyönyörködhet benne. Persze ez is szatír, mint minden férfi a darabban, de ezenkívül olyan alávalóan hunyászkodik meg a parasztmilliomos fiu előtt, mintha dróton rángatott figura lenne. Az öreg parasztmilliomos

előtt nem kevésbé, ki előtte s a tanítónő előtt azt az ajánlatot teszi, hogy ad neki néhány száz hold földet, ha a fia he lyett ő veszi el a tanítónőt!*

A magyar katolikus papságnak sem lehet panasza. Az öreg plebános egy vén hülye epikurens, aki evésen-iváson, pipán kívül egyébre nem ad semmit s szeretné az örök élet felét itt a földön tölteni. Pedig még ő jól jár a káplánjához képest, aki valóságos erkölcsi szörnyeteg. Vakbuzgó, korlátolt, képmutató, intrikus bosszuálló, érzéki s mit tudom én még mi nem. Hugó Viktor idejében nem halmozta ennyi aljasságot egy alakra. Nem tudom, Bródy Sándor hol férközhetett volna oly közel egyházi férfiakhoz, hogy erkölcsrójot adhasson róluk, de azt hisszük, hogy mesteré követte itt is, tudniillik a hírhedt Zolát, aki minden igyekezete mellett se tudván beférkőzni a pápához, úgy bosszulta meg magát a szent aggastyánon, XIII. León, hogy Harpagonnak festette Róma című regényében. Amilyen igaz volt az a festés, olyan Bródy-é. Mi ismerjük a magyar papságot, de olyan tapintatlan és ostoba káplánt soha sem láttunk, aki az első találkozáskor azt kérdezza az új tanítónőtől: Vallás-erkölcsi alapon áll ön?!

* A szolgabíró különben épen olyan képtelenül ostoba, mint a káplán. Ime a bizonyosság. Az iskolaszéki gyűlésen így lépnek fel:

Szolgabíró: Mit vág a szemünkbe? Mit mészél? Én vagyok az állam!

Káplán: Én vagyok az egyhá!

Bérlő: Követem, én vagyok a társadalom!

** Ugyanez a káplán kevéssel utóbb már megkezdte a csábítás munkáját.

No de ez csak bornirtság, de hát micsoda képtelen rágalom azt állítani, hogy minden tanítónő vagy a káplán, vagy a főúr kedvesévé van predesztinálva!? Tudniillik ezt minden felvonásban halljuk egyszer, hol egyik, hol másik szereplő szájából.

Végül, hogy a doktorok se maradjanak ki a miliórajzból, ime mit mond a vidéki járásorvos:

— Azt hiszem, hogy itt a moral insanity egy esetéről van szó. Ilyet a bécsi klinikán többet boncoltam. Moral insanity.

Képelem, milyem szárnalmas mosolyra húzódott a berliniek ajka, mikor azt hallották egy magyar orvos szájából. Milyen sűrű lehet a sötétség a Betyárenlandban! A Bécsben végzett orvosok is ilyen ostobák!

Azt hiszem az eddig mondottakból is elég világosan kitűnik, hogy a Tanítónő valóságos torzképe a magyar falusi életnek, minden egyéb. Csak nem életkép, aminek szerzője nevezi, de egyuttal az is világos, hogy a lélektani képtelen égek csak úgy hemzsegnek a darabban. Sajátságos végzetük e naturalista írónak, hogy alkotásaik bizzarok, excentrikusak, tulzotak, egyszóval hogy épen a természetességből nincs bennök semmi s ehhez képest az igazságból. A naturáról, a természetről való elnevezés tehát valóban lucus a non lucendo.

Milyen ellentétek zagyvaléka, minő képtelen alak például maga a főszereplő, a tanítónő. A szerző fölényes alaknak, okosnak akarná feltüntetni, de hát mit mondjunk az olyan tanítónői intelligenciájáról, aki egyik percben jó katolikus, a másik percben természettudományos alapon állónak vallja magát, de beismeri, hogy még nem tudja jól mi az?

zolt hireinket melyeket az előkészületekről adtunk. Tény az, hogy a jelenlegi katonai intézkedések megszoktak történni minden évben, csak hogy nem ilyen időben. Arányaiban pedig ez ideig még egyáltalán nem volt a mostanihoz hasonló egység. De hiszen maga a monarchia nevetséges ha egyáltalán nem tenne semmit, amikor oda lenn már meg is unták a hadiállapotot.

A katonai intézkedésekből ez ideig még a következőket sikerült megtudnunk. A hadiköltségekre most ötszázmillió korona van deponálva. Ez az összeg az egész osztrák-magyar monarchiának egy hónapi teljes ellátását és kiadásait fedezi, mivel azonban csak bizonyos hadtestek lesznek mozgósítva így ez az összeg csaknem fedezni fogja az összes balkáni háború költségeit. A pénz tehát már megvan, sőt az adóhivatalok már meg is kapták a direktívákat, amelyek szerint kell majd a háború céljaira elhelyezett pénzt kezelni.

A magyarországi hadtestek közül a temesvári, zágrábi és pozsonyi hadtestek vannak mozgósításra kiszemelve. Ezek már olyan állapotban vannak, hogy a legelső parancssóra indulhatnak. A honvédeknél is megtörtént a kellő intézkedés.

A katonaság husvétii gyóntatását már mindenütt befejezték, pedig máskor mégcsak ilyenkor kezdődött.

Egyszóval előkészületi jelek sajnos bőven vannak; nem cáfolatot szeretnénk hallani, hanem olyan intézkedéseket szeretnénk látni, amelyek az eddigi előkészületeket megszüntetnék. Ez lenne igazán megnyugtató.

Belgrád, febr. 21. Ma délelőtt tartották meg a zágrábi felségárulási per ellen az egyetemi hallgatók által egybehívott tiltakozó nagygyűlést, amelyen körülbelül 5000 ember vett részt. A szónokok a tisztán politikai motívumokat emelték ki, amelyek a hatalmon levőket Ausztria-Magyarországon arra birták, hogy ártatlan polgárokat ilyen gyalázatos pörbe keverje. Ilyen eljárás a civilizált huszadik századának szégyenére válik. A beszédeket a horvátok és szerbek, valamint egy szabad horvát királyság

éltetésével és Ausztria-Magyarország abcugolásával fogadták. Ezután a nagygyűlés egyhangúlag a következő határozati javaslatot fogadta el:

A gyűlés megbotránkozással utasítja vissza azokat a rágalmakat, amelyek a zágrábi felségárulási per alkalmával Bécsből és Budapestről, Szerbia, a szerb nép, a szerb állam és a szerb dinasztia ellen terjesztettek. A gyűlés meg van győződve arról, hogy Horvátországban a szerbeket csak azért üldözik, mert hű fiaik hazájának és igazi védelmezői hazájuk földjének, akik horvát testvéreikkel egyetemben a legelemibb emberi jogokért és közös hazájuk szabadságáért harcolnak. A nemzeti-ségi és a humanitás elismert jogán állva a gyűlés, határozottan tiltakozik azon inkvizitórius bánásmód ellen, amelyben az ártatlan szerb áldozatok a zágrábi börtönökben részesülnek.

A nagygyűlés Európának humánus és civilizált népeihez felebbez és azoknak figyelmét erre a perre irányítja. Ezen határozat elfogadása után Amiradjibi herceg szintén jelenlevő hírlapíró üdvözölte a nagygyűlést az orosz nép nevében, amely a szerbekkel való szolidaritást meg fogja tudni védelmezni. Jovanovics mérnök elnöknek felszólítására a nagygyűlés teljes rendben szétoszlott.

Belgrád is cáfol.

Belgrád, febr. 21. Az osztrák és magyar lapoknak kivételes katonai intézkedésekről, a harcias hangulat emelkedéséről és a király kritikus helyzetéről szóló hírei nem felelnek meg a valóságnak, mert az utolsó héten semmi sem történt, ami e riasztó hírek alapjául szolgálhatna.

Muszka közvetítés.

Páris, febr. 22. Mint hírlik, a pétervári kormány annyiban venne részt a közvetítési akcióban, hogy azon óhajának adott kifejezést, miszerint Belgrádban a béke érdekében közbenjár.

London, febr. 22. Minden jel arra vall, hogy Oroszország megmástitotta álláspontját és Szerbiát pártfogolja igényei kielégítése érdekében. A hatalmak oly irányban működnek, hogy Oroszországot Szerbia támogatásától eltérítsék. Ha ez

rövid időn belül nem sikerülne, bizonyos, hogy Ausztria-Magyarország véget fog vetni a bizonytalanságnak és benyomul Szerbiába.

Belgrád, február 22. A tegnapi népgyűlésen megjelent az itteni olasz telep is azzal a zászlóval, amelyet az olasz önkéntesek a szerb-török háboruban használtak. A Mihály téren plakátok voltak ezzel a felirattal: Osztrák kultúra. A plakátokon fekete-sárga akasztófa volt Zágráb városa fölött és az akasztófa alatt ez állott: Ötvenhárom ártatlan áldozat! Az akasztófa felé varjuk röpültek. A népgyűlésen az első beszédet egy Mirkovicsics nevű jogász mondta; beszédében a többi közt azt állította, hogy a zágrábi felségárulók pörének az a politikai tendenciája, hogy szétrobantsa a szerbek és a horvátok koalícióját, akik a polgári jogokért harcolnak és az osztrákok nem riadnak vissza attól, hogy a szerbek és horvátok között, akik évszázadokon át harcoltak a Habsburgok érdekéért, egyenletlenséget támasztanak és hogy a szerbeket felségárulóknak mondják, sőt magát Szerbiát és uralkodó családját is meggyanusítják. Szerbia ezt nem nézheti nyugodtan.

Pétervár, február 22. Az orosz konzervatív sajtó erős hangú cikkekben követeli, hogy Oroszország térjen el eddigi álláspontjától és ultimatumot készítsen a monarchia számára, hogy a szerb határokról vonja vissza a hadseregét.

Pétervár, február 22. Ma Pétervár és Belgrád között két távirat váltás volt. A táviratban Oroszország követeli Szerbiától kerüljön minden diplomáciai sértést, nehogy súlyos következményei legyenek.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Február 28. Nagyváradi Takarékpénztár közgyűlése d. e. 10 órákor.

Március 7. A Kath. Kőr közgyűlése és Palotay emlékünnepe d. e. 11 óra.

Okos az olyan tanítónő, aki a gyerekek előtt Johanna papissát emlígeti s azt se tudja, hogy a Johanna papissáról való elbeszélés a mesék közé tartozik, amint arról akármelyik lexikon tanúságot tehet? Ezt azonban, úgy látszik, Bródy se tudja, hanem hisz benne, mintha szinzigaszág volna. Tisztelem a paedagógiáját, másszóval az okosságát az olyan tanítónőnek, aki a parasztleánykák előtt a főrendiháziól így beszél: »A főrendiház az, amiben a grókok és bárók vannak, ha gazdagok. Sőt más gazdag emberek is, ha nagyon oda kíváncsiak. Mi a főrendiház joga? Megvizsgálja nem árt-e az a gazdag embereknek, amit a szegény és középsorsuak akarnak. Ha úgy találja, hogy nem, azt mondja jól van, legyen. Aztán jó a király ő felsége (pukkedli) szintén borzasztó gazdag ember, az is megvizsgálja. Az egészet pedig népképviselési alkotmánynak nevezik a férfiak. Az az a nép tehet mindent, ami a gazdagoknak és nagyuraknak jó, de mi nők ezekhez mi nem értünk. Ezt a Népszavába illő szocialista és feminista prédikációt mondja el a tanítónő a gyereklányoknak az iskolában!

Bródy tisztességes, erényes leánynak akarja felütni a tanítónőt, de mit mondjunk az olyan leány erényességére, szüziességére, kinek kedvenc írója Zola s kedves olvasmánya a Mouret abbé vétké, ez az érzékiségtől áradó regény? Mit mondjunk az olyan leány tisztaságáról, aki úgy beszél, ahogy Erdős René ír nymphomaniacus zöngeményeiben s a férjhez, aki neki szerelmet vall, ilyen szavakat intéz:

»Magának nincs fogalma arról, hogy mi az, ha egy fiatal lánynak egy férfi tetszik, először, igazán. Tűz a nyoszolyánk, azon hálunk. Ébren is alszunk, álomban is ébren vagyunk,« kevéssel utóbb pedig: »Miért nem ölel meg engem?« Ugyancsak ez a szüzi ártatlanság, ez a jó katolikus ilyen cinikus beszédre nyitja száját: »Ha kövér leszek, udvarolni fog a pap, a főúr; a legalsóbb faluban is van egy főúr . . . bizelegni fogok neki . . . mert különben elcsapat, mint itt. Ez hozzátartozik a valláserkölcsei alaphoz.« Valóban nem élő alak ez a tanítónő, hanem egy szoknyába öltözött mozgó vezércikk szocialista és feminista hangnemből. Nagyobb következetesség okáért azonban mindig kezét csókol a vén epikurens papnak, aki viszont kanonizálja ezt a vezércikkhez tanítónőt.

A hősszerelmes parasztmilliomos fiúról csak röviden akarok megemlékezni. Ez sem élőember, hanem sakkfigura; az első felvonásban romlott cinikus kéjenc, a második és harmadikban, holdvilágos, ábrándozó trubdur, középkori lovag.

Bródy életképnek nevezi darabját: élet nincs benne, de bizarrnál bizarrabb phantasmák, hanem képnek kép, tudniillik homoru tükörbe vetett torzképe a valóságnak; kép, mert drámai mozgalom, érdekfeszítő bonyodalom nincs benne. A második felvonástól kezdve csak a vak nem látja, hogy miként fog végződni a darab.

Valamikor egy Madách »Ember tragédiája« járta be diadallal az európai színpadokat, később Molnár »Ördöge« lett híressé a külföldön. Ha erkölcsstelen tendenciája volt is, legalább csillogott a szellemről, ötletektől; ma végre Bródy Tanítónője képviseli a magyar drámairodalmat Németországban és ez két szempontból is hazafiatalan cselekedet: először, mert megrágalmazza a magyar társadalmat mert a maga irodalmi színvonal* alatti silány, ságával azt a látszatot kelti, hogy a magyar drámairodalom második gyermekkorát éli. Szomorú jele az ítélet és izlés fogyatékoságának a magyar és keresztény öntudat szunnyadásának, hogy ennek a darabnak nem csak a Lipót-város közönsége tapsol.

* A tanítónő stílus, nyelvezet dolgában is silány munka. Lipótvárosi zsurnyelve beszélt benne minden alak. A Lipótvárost jellemző alak gyakran visszatér. Magyarországra egyenesen botrányos. »Mindjárt mindjárt leül egy-egy karszékre és pipázik magának.« »Tanítónő (Nem mutattatik be, helyesebben egyelőre elsikkasztatik.) »Nagy. Az anyám kérdezett önre káplán ur!« »Flóra. Egy ilyen jól rajzolt férfi és nem tud írni.« »Átörkítette nekem a tapasztalatait.« Mintha Smokkék beszélne! Ezek után nem csodálom, hogy egy ismerősöm ezt mondta: Bródy sohse tudott magyarul. De azért a műve »reveláció!« Hogy is ne lenne reveláció, mikor a valláserkölcsei alapot, meg a fajmagyarságot teszi csúffá.

* **Engesztelő szentségimádás.** Farsang három napja alkalmából a Szent László-templomban a szentségimádásban az ájtatos hívek úgy vasárnap, mint hétfőn nagy számmal vettek részt. A nemrég pompásan kifestett diszes templom állandóan tömve volt, de különösen az ünnepélyes szentmise és vecsernye alatt. Vasárnap az ünnepélyes szentmisét *Fetser Antal* felsz. püspök, a szentbeszédet dr. *Vucskics Gyula* esperes-plébános, hétfőn délelőtt pedig az ünnepélyes szentmisét *Grócz Béla* prépost-kanonok, a prédikációt pedig dr. *Pataky Arnold* theol. tanár végezték. Ma, kedden lesz a szentségimádás utolsó napja s délelőtt 9 orakor az ünnepélyes szentmisét dr. *Lányi József* felsz. püspök, a szentbeszédet pedig dr. *Lestyán Endre* papnöveldei lelkiigazgató tartják.

* **Drágább lesz a vízvezeték.** Nagyvárad város vízvezetési, csatornázási és világi-tási szakbizottság tegnap délután ülést tartott, amelyen *Bordé Cerenc* főjegyző elnökölt s *Gerő Ármin*, *Köszeghy József*, *Tátray Sándor* és *Altnöder Endre* mérnök voltak jelen. Első sorban a vízmű 1907. évi üzemeről szóló jelentést tárgyalták s tudomásul vették. *Fried Ferenc* indítványára véleményezik, hogy Kolozsvári- és Szöllős utca torkolatánál egy közkut állítsanak fel. Ezután tárgyalták a főmérnök általunk ismertetett javaslatát, hogy a kondenzkut mellé 10 méter fekvő gallériát állítsanak, amely villamosmotor segítségével napi 1500 köbméterrel emeli a vízszolgálmányt. Többek hozzászólása után a javaslatot elfogadták, azzal, hogy az e célra szükséges 23000 koronát szavazza meg a törvényhatóság. Ezután a vízvezetési szabályrendelet módosítását tárgyalták. Érdekes újítás, hogy az eddigi 3 százalékos vízdíj helyett progresszív adózási rendszert állapít meg a szabályzat. És pedig akként, hogy az 500 koronáig terjedő lakbérék után 3 százalék, az ezenfelüli lakások után a lakbér 4 százaléka, a boltok, üzletek bére után marad az eddigi 3 százalék. Jótékony intézetek, közintézetek, kórházak 8 fillérért kapják a vizet, míg általában 1 köbméter víz árát 16 fillérben szabja meg a szabályzat. Fontos újítás, hogy az udvarokat csak öntöző edénnyel szabad locsolni, mert a locsolócsapokkal való locsolás esetén, az udvar minden 100 négyszög méterje után évi 5 koronát kell fizetni. A büntetéséknél elfogadták a v. főügyész javaslatát, hogy 1 kortól 500 koronáig terjedő rendbirságot állapítsanak meg a szabályrendelet ellen vétőkkel szemben.

* **Az iparos továbbképző tanfolyam államosítása.** Nagyvárad város még az elmúlt év október havában elhatározta, hogy az iparos-segédék továbbképző tanfolyamát átadja az államnak. A miniszter most értesíti a várost, hogy méltányolva az iparosképzés érdekében a város által hozott áldozatokat november hó 15-től átvette állami kezelésbe az iparos továbbképzés tanfolyamot. Ez időtől tehát a tanfolyam a technológiai iparmúzeum hatásköre alá van rendelve. A város évi 2000 kor., a kereskedelmi és iparkamara évi 400 kor. és Bihar megye évi 200 korona hozzájárulást, továbbá a várostól a helyiséget, fűtést, világítást, továbbra is igényli. A tanfolyam szervezése, tanterv kinevezése a tanfelügyelő jogkörébe tartozik. Végül kimondja a miniszter, hogy a tanfolyam átvétele folytán a város által elért évi 1380 korona megtakarítást a költségvetéseiől Nagyvárad város nem törülheti, hanem alapot kell ebből gyűjteni egy iparoktatási célra szolgáló önálló épület emelésére.

* **Az utak melletti gyümölcsfák veszedelme.** Évekkel ezelőtt a törvényhatósági utak széleit gyümölcsfákkal ültették be. A fák kellemessé tették az utasnak az utat és megvédték őt a nap hevétől, sőt már az elmúlt évben hűsítőül is szolgáltak izletes gyümölcseikkel. Ezeket a nagy áldozatok árán ültetett fákat most veszély fenyegeti. A polgármesternek ugyanis jelentést tettek, hogy az utak mellett a fákat kitördelik, vagy a védőkarókat ellopják. A hatóság most falragaszok útján fogja figyelmeztetni a közönséget, hogy a fák rongálása miatt szigorú büntetést fog kiszabni a kárt okozókra.

* **Iskolaszékek, tanítók figyelmébe!** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter legutóbbi intézkedése szerint a *községi és hitfelekezeti tanítók ecedékes fizetés kiegészítő és korpótlék államsegélyei az 1907. és 1908. évre visszamenőleg* csak azon esetben fognak utalványoztatni, ha ez államsegély engedélyezése iránti — teljesen felszerelt — kérvények a vármegyei közigazgatási bizottság által legkésőbb *folgyó évi március hó 15. ig* a vallás- és közokt. m. kir. miniszteriumhoz felterjesztetnek. A később felterjesztett kérvények alapján aztán már legfeljebb csak az 1909. évi január hó 1-től kezdődőleg fognak az államsegélyek utalványoztatni. Saját érdekükben cselekesznek tehát az érdekeltek, ha az államsegély engedélyezése iránti kérvényeket a közigazgatási bizottsághoz sűrűn beküldik.

* **Szegények faja.** A szegények tüzfájára tegnap a László-malom igazgatósága 100 koronát, Pósfay Sándor m. kir. gazdasági szaktanár 10 koronát, Deutsch K. J. cég 25 koronát adott. A penzen a főkapitány nyomban lát vásároltatott és szétosztatta. — Azonban meg kell említenünk, hogy a százával jelentkező szerencsétlenek alig néhány százalékát tudják csak tüzelőhöz juttatni, mert a nyomorgók száma nagy, az adakozóké pedig kevés, nagyon kevés.

* **Halál az országúton.** *Lepe Péterné* egy asszony társával leszállt a mezőtelegdi pályaudvaron s gyalogszerrel igyekeztek Bozsik községi lakásukra. Az országúton közel a faluhoz hirtelen rosszul lett *Lepe Péterné*. Társa beszaladt a faluba s elhívta az asszony férjét ki hazavitte az asszonyt. Utközben meghalt *Lepe Péterné*; az orvos szívzélbűdést állapított meg halál okául.

* **Mi lesz a téllal?** Térdig járunk a hóban és fájlódunk. Állandó influenza, nátha, csusz, reuma, tüdőgyulladás és minden más betegség győztri az embereket. A villanyos alig tud közlekedni, míg a házi hőkével le nem takarítják az utját. Ne szóljunk a többi nagyobb vonatokról, mint például a belényesi expressznek befújta az utat a hó nagyon is, úgy hogy az a hirtelen nagy havazás, ami a megromlott lokomotív vonatot vesztelésében meglepte s teljesen belepte a hó a vonatot. Nagy ide-, odaráncigálás után tudott 4—5 órai késéssel helyben kitogni és pihenőre térni. De késést csinált ez a nagy hó a fővonalakon is észrevehetőleg. Másfelé is nagy akadályokat okozott ez a kései hó, melynek csak a kis gyerekek örülnek, mert csuszik a szán, csilingel a csengettyű és pazar a szórakozás.

Vasárnap d. u. lévén, mosogatás után, a piac pénzéből megspórolt fillérek mind a szánkázás kellemes időtöltésére lettek felhasználva. Volt is vihogás, nevetés, mikor egy-egy 8—9 tagú társaságból egy szánkán talán még az ülés alá is jutott a szórakozókból. Ez mind jó és szép dolog, de ha tél apó enged és a Nap uram mosolygósabban pislant majd le bájós városunk még bájosabb utcáira, gondoláznunk fogunk, ha nem is a főutcán, de a kapesolt részein, az egyes udvarokban és pincékben megszaporodik a bor a jó hőlétől. Nem ártana, ha ezt a

kellemes meglepetést megelőznék avval, hogy a háziurak kihordatnák a havat az udvarokból.

No, de a legnagyobb bajt a didergő közönségnek okoz a kemény tél, mert a házi érzékeny oly hatalmas léket vág a 38 koronás fa, hogy könnyen csal ki mindenkinek a szeméből, aki szereti a jó meleg családi otthont. Örülnek a fakereskedők, de annál jobban szomorkodnak a gazdák, mert ez a hosszú tél, amint mutatkozik, nagyon hátrveti egy a jövő termés eredményét, mint a tavaszi munkálatokban nagy gátakat vet. Szóval örömprevesse várják a tavaszt, a kiest, hogy teli tüdővel, felfissült kedéllyel szívassuk az üde márciusi levegőt és jól beaftalinozva jobb időkre telessük a szekrény félreesőbb helyére a nehéz télikabátok.

* **A földmivelő munkások otthona.** A nagyváradai földmivelő munkások önképző egyesülete nevében *Fodor Károly* elnök, *Horváth Gusztáv* titkár és mintegy 50 földmivelő és munkás az iránt folyamodtak Nagyvárad városához, hogy az Ósi tér és Kápolna-utca sarkán 500 négyszög méter területet kérnek munkás-otthon céljaira. A területre egy 30 méter nagyságú termet, két szobát irodának és könyvtárnak, továbbá gondnoki lakást építenének, hogy legyen egy olyan helyiség, amely a munkások önképzésére szolgálja.

* **A városi árvaház ügyeinek ellátása.** Özv. *Des Echerolles Kruspér Sándorné*, a városi árvaház elnököje bejelentette a városi tanácsnak, hogy hosszabb időre leányához Bádénbe utazott. A városi árvaház elnöki teendőinek ideiglenes ellátására *Schwarcz Gézá* né urnót kérte fel. Ezen helyettesítés tudomásul vételét kéri a tanácstól.

* **Gyászrovat.** Nagy részvét nyilvánult *Debreczeny József*nek temetésén. Megjelent a kir. törvényszék birói kara *Bary József* törvényszéki elnök vezetése mellett, a jegyzői kar, a városi és vidéki járásbírók hivatalnokai. Az ügyészségtől az ügyészi kar *Baróthy Pál* kir. ügyész vezetésével. A ravatalt gyönyörű koszoruk vették körül. Ott volt a kir. törvényszék, ügyészség, 11 vidéki járásbíró, számtalan rokon és jóbarát utolsó üdvözléte. A gyászolók közt ott láttuk *Sztaniszlavszky Adolf* kir. 16. ügyészt, *Kurovsky Ferenc* kir. 16. ügyész helyettes, a táblabírói és ügyvédi kar számos tagját stb. A birói kar nevében *Csulyok Béla* törvényszéki bíró mondott szívreható bucsu beszédet. A gyászszertartást *Sulyok* isván református esperes végezte.

* **A Rimanóczy-hagyaték átvétele.** Néhai id. *Rimanóczy Kálmán* hagyatékának tárgyalásáról értesítette a kir. járásbíró Nagyvárad városát. Tehát most már a város átveheti azt a hagyatékot, vagyis a Rimanóczy-fürdőt, szállodát, amelyet a nemes gondolkozású férfin Nagyváradnak hagyományozott. Az átvétel után az alapító-levelet kell elkészíteni, hogy a nagy jövedelmű hagyaték tetemes jövedelmét rendeltetési céljaira felhasználhassa a város.

* **Öngyilkos leány.** Berettyóújfalusi tudósítónk jelenti telefonon, hogy *Bene Margit* 19 éves leány csalódott szerelemből kifolyólag gyufaoidatot ivott s vasárnap este meghalt. A leány 3 héttel ezelőtt megismerkedett egy mezőszási legényel ki házassági ajánlattal elcsábította az ártatlan teremtést. Az eljegyzésnek csüörtökön kellett volna meglennie, de a hűtlen legény vonakodott megtartani az eljegyzést. Az érzékeny leány annyira szívére vette a dolgot, hogy szombaton 4 pakli gyufát feloldott vízben s azt megitta. A szerencsétlen leány vasárnap este nagy kínok között kiszenvedett.

* **Megfagyott az erdőben.** *Acz Mihály* budurázai lakos szombaton reggel Buntyesdre ment, hol dolga akadt a község házában. Amint hazafelé ment betért egy utszéli korcsnába s alaposan bepálinkázott. A buntyesdi erdőben elfogta az álom s egy fatöncrére ült, hol a nagy hideg következtében megfagyott.

* **Köszönetnyilvánítás.** A várad velencei kath. kör által folyó hó 6-án rendezett táncmulatság alkalmából a következők adakoztak a kör céljaira: Dr Lányi József 30 kor., dr Radu Demeter, Fetsér Antal, Gabriely Lajos, dr Karácsonyi János, dr Karsch Lollion 20—20 kor., dr Bundala Mihály 12 kor., Grósz Béla, Bunyitay Vince, Spett Gyula, dr Bognár István, Andrassy János 10—10 kor., Brém Lőrinc, Imrik Zoltán 5—5 korona, Lopussny Gyula 4 kor., dr Némethy Gyula, dr Kmety János, dr Vuicsky Gyula, dr Mazurek Gyula, Makkai József, Peszeki Ferenc, dr Pataki Arnold, dr Lestyán Endre 2—2 kor., Kozári Gyula Trebitzky Sándor, Bérezy Imre, Barabás György 1—1 kor. A mulatságon felülfizettek: Hegedüs Rezső, Denese János 5—5 kor., Szabó Miklósné 6 kor., Farkas József 5 kor., dr Moskovits Miklós, Gauruder Izaurusz, Kiss Gyula 4—4 kor., Kiss János, Feliczides Lajos, Barátky Gyula 3—3 kor., dr Imrik Gusztáv, D. F., N. N., Bika István, Denzinger Lajos, Darabant Elek, Budik Tamás, Mártonffy István, Szabó Miklós, N. N., Gazdovits Flórián, Lénárt József, Kozák Ferenc, Fülöp Mihály, Oroszi Emilia, Herman Péter, Kazay István, Györi Sándor 2—2 kor., Deryei Imre, Huvé Mihály, Stettner László, Gorondi Gáborné, Kiss Lajos, Haluska András, Farkas Ferenc, Dragits János, Kása Nándor, Barátky Gyula, Pálca Viktor, Roskovits Béla, Boleznay Antal, dr Kovács S. János, N. N., N. N. 1—1 kor., N. N. 40 fillér. A kegyes adományokért és a felülfizetésekért hálás köszönetet mond a rendezőség.

* **Korcsmai verekedés.** Tegnapelőtt éjszaka 12 óra tájt a Kolozsvári u. 53. sz. a. levő Papp János hentes és korcsma tulajdonos üzletében Nagy Károly és Nagy József b. bőszi örményi lakosok, mindketten napszámosok, garázdálkodtak. Mikor a korcsmáros kiutasította őket, Nagy Károly kést rántott elő és jobb oldalába szurt Pappnak. Az esetnek szemtanuja volt egy 37-es szakaszvezető, ki rendőri segítséget hívott. Az elérkező rendőrök be is kísérték a két embert, de nem minden dulakodás és ellentállás nélkül, mikor pedig a velencei rendőrökönkéntmnyre érkeztek Nagy Károly az egyik rendőr kezét megharapta, társa pedig késsel támadott a rendőrré. Erre megkötözték őket. Most zár alatt vannak. Papp sérülését dr Uilmann Béla kötözte be.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Izrael.
Szerda: Dolovai nábob leánya.
Csütörtök: Erdészleány.
Péntek: Erdészleány.
Szombat: Erdészleány.
Vasárnap délután: Peleskei nótárius, este: Erdészleány.

MULATSÁG.

Megyebál.

Harminc éve annak, hogy Nagyváradon az utolsó megyebál volt s most ime, mintha feltámadt volna a régi szép idők bűvös tündére, hogy táncra hívja egybe a nemes Bihart.

A Kereskedelmi Csarnok keleti fénybe öltözött, cifra libériás hajduk várják az utcán a siető kocsiakat s mesés ruhákba gyönyörű lányok és asszonyok mennek a pazaron díszített sárga, zöld és kék színbe büszkélkedő lépcsőkön a ragyogó terembe.

A termékbe lépve mindenkinek feltűnt azoknak pazar és izléses díszítése. A fő- és melléktermék pedig a vármegye színeiben pompáztak, óriási kék, sárga, zöld drapériák, bizalmas fülkék, fényes cimerek, zöld guirlandok

mindenfelé. A bálányák számára a nagyterem egyik szövegekkel borított, hatalmas ivlámpákkal pazarul megvilágított oldala volt fenntartva.

A díszítést Ficzek Emil háznagy vezetése mellett a Haas Fülöp cég végezte.

Jött a közönség a megye címerével díszített rendezők karján, az illattól bűvös terembe. Ugy 10 óra tájt felzendült a Rákóczy-induló ünnepélyes hangja s a bálányák nehéz selyem uszályos ruhákban felvonultak, megelőzve a bálányoktól.

A bálányák és leányok a következő párokban vonultak be:

Fráter Barnáné, Bujanovics Béla; Keszthelyi Zoltánné, Bakacs Béla; Balogh Mihályné, Bányai Kálmán; Bakacs Béláné Nagy Márton; Bérczy Imréné, Keszthelyi Zoltán; Bajy Sándorné, Juricskay Zoltán; Nadányi Jenőné, Vertán Zoltán; Nadányi Károlyné, Balogh Mihály, özv. Nadányi Miklósné, Szikszay Lajos; Nadányi Miklósné, Juricskay Dezső; Rednik Gáborné, Verner Kálmán; Juricskay Dezsőné, Vallner Ödön, Juricskay Zoltánné, Telegdy József; Verner Kálmánné, Berczy Imre; Vallner Ödönné, Möricz Ernő; Möricz Ernőné, ifj. Miskolczy Imre.

Bálányok: Fráter Margit, Baranyi András; Bajy Katica, Fráter László; Bérczy Gabi, Tunyogi Lajos, Nadányi Boriska, Baranyi Tibor; Nadányi Lina, Bartos Elemér; Juricskay Magda, Bujanovics Rudolf; Juricskay Márta, Czeglédi Domokos; Rednik Vilma, Török István, Kun Sári grófnő, Fráter Emil; Telegdy Erzsé, Juricskay László; Vallner Erzsé, Nadányi Imre.

A felvonulás után csárdásba kapott Bebe Károly a vármegye cigánya s Fráter Margittal megkezdte a táncot Baranyi András. Táncra perdültek a párok s intím hangulat töltötte be a termet.

A gardedámok elfoglalták helyeiket itt-ott egy csoport vígan cseveg s remek kép az, mely a nézők elé tárult. Szébbnél-szebb, elképzelhetőbbnél-elképzelhetőbb pazar toalettek, gyönyörű selyem és moaré ruhák. Itt-ott feltűnik egy-egy diszmagyar is. A karzaton szépszámú hölgyközönség csodálja a lent perdülő párokat.

A zenét a katonazenekar, Bura Károly és Bebe Károly bandái felváltva szolgáltatták.

Az előkelő és nagyszámú közönségből a következőket sikerült följegyeznünk:

Asszonyok: Dr Hoványi Gézáné, Szilágyi Kálmánné, Butyka Menyhértiné, dr Rednik Jánosné, Kappel Györgyné, Hegyesy Mártonné, Kazinczy Ferencné, Falk Rezsőné, dr Zsilinszky Endréné, Mártonffy Dezsőné, dr Lázár Aurélné, Keszthelyi Zoltánné, Gyöngyösi Istvánné, Rednik Gáborné, Poynár Ernőné, Fráter Kálmánné, Fráter Barnabásné, Mezey Vilma, Fényes Endréné, dr Kemény Elemérné, Mártonffy Bogdáné, Széles Lajosné, Székely Sándorné, Hlatky Endréné, Schweiger Edéné, Papp Imréné, Pekanovics Imréné, Sztaniszlavszky Adolfné, Mártonffy Marcellné, Kutnik Béláné, Kunce Béláné, Puskás Béláné, Géczy Imréné, Moskovics Miksáné, özv. Steiner Árminné, Sebestya Ottokárné, Falk Ferencné, Medvigy Gáborné, Bartos Adorjáné, dr Stummer Károlyné, Varró Domokosné, Vertán Zoltánné, Sebő Mihályné, Huzella Gyuláné, Tóth Mihályné, Jancovics Jenőné, Somosy Lajosné, Ráuffy Zsigmondné, Tardy Györgyné, Dely Imréné, Habókay Béláné, Trajánovics Antalné, Köszegi Józsefné, Erős Rezsőné, Pajor Kálmánné, lovag Kerpely Dezsőné, Belányi Imre, Jakó Gyuláné, Leszkay Jánosné, Moskovics Józsefné, Berzsényi Béláné, Jármy Tamásné, Schmidt alezredesné, Ficzek Jenőné, Govrik Ákosné, Csapó Dezsőné Rotschild Scharlesné, dr Fráter Pálné, Csécsy Istvánné, Ferencsik Ödönné.

Leányok: Konyoki Ilonka, Szilágyi Juliska, Butyka Ilonka, Hegyesy Erzsé, Kappel Lotti, Hegyesy Anna, Kazmay Mariska, Zsilinszky Mariska, Mártonffy nővérek, Rednik Vilma, Fényes Onka, Fényes Aliz, Hlatky Duci, Lemcsik Piroška, Schweiger nővérek, Szeverényi Juliska, Vertán nővérek,

Szilágyi nővérek, Ránffy Ilus, Dely Annus, Pajor nővérek, Jakó Erzsike, Leszkay Emike, Jármy Berta, Nagy Ferike, Nagy Böske, Vertheimstein nővérek, Somosy Kató, Horthl Margit.

Karzat: Dr Kiss Döméné, Kiss Nóra, özv. Óváry Sándorné, Óváry Panka és Klárka, Vuicskics Aranka, Sas Edéné, Ficzek Lajosné, özv. Brányi Gézáné, Lakatos Józsefné, Lakatos Antalné, Tóth Imréné, Fényes Ákosné, Fényes Blanka (Belényes), özv. Török Károlyné, Török Gizi, Vladár Margit, Nadányi Klárka, Pekanovics Imréné.

* **Mulatság Székelyhídon.** A székelyhídi tisztviselő ifjuság folyó hó 20-án a »Füldház« összes termeiben jótékonycelu táncvigalmat rendezett, amely sikerekben gazdag volt. Résztvevett a kis város és a környék intelligenciája.

EGYESÜLETEK.

(**A Gyermekebarát közgyűlése.** Vasárnap délelőtt tartotta közgyűlését a Gyermekebarát egyesület dr Berkovics Ferenc elnöksége alatt. A tisztújítás a tisztikart a régiekből alakította meg; Mikusay József eddigi főtitkár lemondott állásáról s öt tiszteletbeli főtitkárrá választották meg. Utódja Bányai Kálmán főispáni titkár lett.

IRODALOM.

Haydn ismeretlen művei. A lipcsei Breitkopf és Händel cég Haydn-nak két, eddig ismeretlen hegedűhangversenyét fogja közzétenni, a mely műveket régi lim-lom iratok közt találtak meg. Haydn ezeket a szerzeményeit 1766 és 1769 közt írta, az Esterházy-féle híres zenekar karmestere, Tomasini Luigi számára. Haydn maga írta rájuk: »Fatto per ic Luigi. Az érdekes lelet annyival nagyobb feltűnést fog kelteni a zenevilágban, mert eddig Haydnak semmiféle hegedűhangversenyét nem ismerték.

☒ **»Tündéralom«** cím alatt a napokban jelent meg gróf Vass György poétikus szövegére második kiadásban Orbán János r. kath. tanító, zeneszerző által ének- és zongorára írt dalkeringő. E keringő bájos egyszerűsége, könnyű letétben írt kisereite lehetővé teszik, hogy az egész országban ott, ahol még ismeretlen, helyet foglaljon úgy a haladó, mint a képzett zongoraórák műsorában. Megrendelhető a szerző Orbán Jánosnál Zsibó. Ára bérmentve 1 kor. 50 fill. Utánvétellel több.

☒ **Az Élet** legutóbbi száma a következők tartalommal jelent meg: Szellemi annexió. Prém József. — A mindentudó asztalka. Krúdy Gyula. — Azt kérdezed. Legifj. Abrányi Kornél. — Hártalelkek. Harsányi Lajos. — Erdélyi várak, Petrik Albert. — A tanítónő, regény. Andor József. — Fekete gyémántok — és fehér szén. B. Bessző Jenő. — Pille az aszfalton. Haraszthy Lajos. — Futóhomok. Szende-Dárday Olga. Csönd. Hungarus. — Kultura. Mendelssohn. (Papp Viktor) — A műcsarnok kiállítás. (Benkó Lajos.) — A Miénk kiállítás. (m). — A szentpétervári nemzetközi sakkverseny. (—a.) — Cinquecento festészete, szobrászata és művészeti ipara. — A magyar nép művészete. — Az Élet. Fogalomzavar Szanin körül. (Szén.) Az Élet előfizetési ára 20 korona, kiadói hivatala VIII., Szentkirályi-utca 28 szám.

Igazságszolgáltatás.

A március havi esküdtek.

Tegnap délután tartották meg a törvényszéken a március havi esküdtek kisorsolását. A sorsolás szerint a jövő hónapban a következők lesznek tagjai az esküdttörvényszéknek.

Rendes esküdtek: Csete Mihály Nagyszalonta, Kelepecz Dezső irodaigazgató, Julicz Károly bankhivatalnok, Mezei János, dr Gyémánt Jenő ügyvéd, dr Várnai Ferenc ügyvéd, Peller Ferenc szobrász, Müllner György titkár Nagyszalonta, Szilágyi Mihály földmives Püspöki, Magyarai Jenő v. számtiszt, Haizer Gyula bankhivatalnok, Hoffmann Henrik gazdatiszt Nagyürög, Orbei Imre, tornatanár Nagyszalonta, Keztyüs János építész, Barta Endre p. titkár Hanzlián Ede könyvelő, Sajti Károly földmives Sarkad, Kálmán Sándor ekszerész, Kurcer Albert ügyvédjelölt, Cseh Károly tanító Nagybjom, Mezei Ignác földbérli Zsáka, dr Fleischer Lajos ügyvéd, Czoczek Alajos v. mérnök, Nagy Lajos földbirtokos, Nagybjom, Kiss Dávid tőzsdés, Zathurecky István földbérli Czécske, Petris Endre ügyvéd Tenke, Kilter Mihály kisbirtokos Berettyóújfalú Miheli Pál kereskedő, dr Bárdos Imre ügyvéd.

Pótesküdték: Zime Károly asztalos, Rákosi Viktor pék, Nemes Ferenc timár, Átyim Péter hentes, Tivadar József asztalos, Nagy Lajos timár Tokai Bálint csizmadia, Pogány János bérkocsis Mihálovics János hentes, Pásztor Dezső lakatos

§ Királysértésért elítélt asszony.
Budai Julianna aradi asszony királysértés vádjával terhelve került a nagyváradi kir. törvényszék elé. A nevezett asszonynak valami ügyesbajos dolga akadt az aradi törvényszékkel s ott úgy intézték el az ügyet, hogy Budai Juliannát elítélték kisebb összeg pénzbüntetésre. Az asszony, ki amugy is ideges természetű nő volt, annyira felháborodott, hogy nem csak a törvényszéket, hanem a királyt is a legocsmányabb szavakkal illette. A tegnapi tárgyaláson mindent beismert a vádlott s folyton azt hangsúlyozta, hogy annyira bántotta elítéltetése, hogy nem gondolta meg, hogy mit beszél. A törvényszék enyhítő körülményt kért, betudva az asszony felhevült állapotát csupán egyhónapi fogházra ítélte a királysértő nőt. Elnök *Millye* Gyula, ügyész *Kálmán* Lajos voltak.

§ Elítélt subancok. A kir. törvényszék tegnapi tárgyalásán *Millye* Gyula elnöklése mellett lopás miatt 1 évi javítóintézetű fogházra ítélte *Léder* Sándor subancot, ki múlt év dec. 28 án álkulcsal behatolt *Kelemen* Béla üzletébe s onnan több értékes árut elloptott. Ugyancsak tegnap ítélte el a kir. törvényszék *H. Nagy* József berettyószentmártoni síhedert lopás miatt. Nagy a múlt őszön egy fegyvert lopott s egy idegen lovon Furtára szökött, hol aztán elfogták a csendőrök. Büntetése 8 havi javítóintézetű fogságban állapították meg.

TÁVIRATOK.

A járásbíró botránya.

Budapest, február 22. A pestvidéki járásbírósnál tegnap Budanszky járásbíró beadta a lemondását. A lemondás szoros összefüggésben van a Hazai Általános Takarékpénztár Szövetkezet üzemével. Ez a szövetkezet ugyanis ügynőkkel árasztotta el az ország állami és megyei hivatalnokait és azoknak kezes nélkül is eszközölt ki pénzeket, melyek ellenében az illető hivatalnokok nyilatkozatot adtak, hogy a tartozás házbérlés. Ily módon igen sok visszaélést

követtek el. A rendőrség megindította a vizsgálatot s tegnap Vitt Ernő ügynököt letartóztatta. A vizsgálat a legnagyobb titokban folyik.

Wladimir nagyherceg botránya.

Pétevár, febr. 22. Ferdinánd bolgár király ma reggel ideérkezett. Konstantin nagyherceg a cár nevében üdvözölte a pályaudvaron. A király megérkezése után a nagyherceg társaságában a Péter-Pál-templomba hajtatott Wladimir nagyherceg tetemének beszentelésére

Egy magyar ember gyilkossága Amerikában.

Newyork, febr. 22. Phoenix József nevű ember, aki Magyarországból vándorolt Amerikába ott James Harry és Alb nevű két testvért legyilkolt és kirabolt. A rablógyilkost a rendőrség letartóztatta.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, febr. 22

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs máj. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, febr. 22

Oszták hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Oszták-államvasuti részv.	—	692.25
Közúti vasút	—	552.—
Városi villamos vasút	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. febr. 22

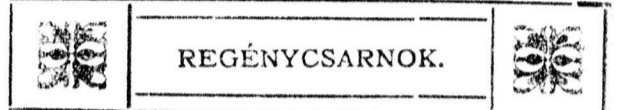
Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	240.—	—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	96.50	—
Magyar nyereség sorsjegy kölesön	93.50	—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	94.50	—
Oszták járadék papírban	—	186.—
Oszták járadék ezüstben	—	145.—
Oszták járadék aranyban	—	97.25
Oszták korona járadék	—	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	—	116.50
Oszták magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Oszták hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleon) —	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96

NYILTÉR.

Három szót mondok, sokatjelentőt,

meghülés, betegség — és szodeni! Meghülés, a mi ellen egy ember sincs biztosítva; betegség, amely minden figyelmen kívül hagyott meghülésből kifejlődhet; és szodeni — természetesen, Fay-féle valódi szodeni ásványpasztilla, amely hamar megszünteti a torok minden meghülését, a légzőutak minden hurutját. Aki tehát fél a meghüléstől és nem akar beteg lenni, az használja rendszeresen Fay valódi szodeniét. Skatulyája 1 korona 25 fillért mindenütt kapható.

Vezérképviselő Magyarországon Ausztria részére: Guntzeri W. Th. Wein IV. Grosse Neugasse 17.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

54.

— Mindeuesetre keservesen, — válaszol az apa, egyébiránt hadd halljam.

Erre azután a szép ígéretek rovására, olyan cifra síró concertet csaptak, hogy még a könyvjök is hullt bele s nem nagyitunk, ha azt állítjuk, hogy bármely kitanult színésznek becsületére vált volna az ügyesen kivitt tetetés, az öreg szinte közéjük állt s elejétől végig ott kesergett fiaival.

Elképzelteti az olvasó, hogy ez furcsa kis concert lehetett; de hát sirtak-e mindnyájan? . . . nem! . . . Misi nevetett.

— Hát te miért nem sírsz? — förmed rá az apa, előadás közben.

— Azért, mert nem tetszik.

— Ejnye semmire való, majd sírsz te mindjárt s ezzel oly erővel taposott bagariacsizmás lábával a mezitlábás fiú lábára, hogy az csakugyan elfakadt sírva és sirt, versenyt ordított a többivel.

Mikor az apa belátta azt, hogy ennyi kísérlet után tökéletesen fog sikerülni az előadás, kivette zsebéből a kulcsot, kinyitotta véle az ajtót s széteszté a compániát, mely vijongva kezdett oszolni.

— Hó, megálljatok! — kiált utánok az apa.

— Nos? — jön a rövid válasz.

— Mondjátok meg az igás kocsisnak, hogy egy óra alatt fogja be a négy öreg szürkét a hosszú vendégoldalos szekérbe, mert ezen majd ti fogtok Keseszegre jönni.

— Hej! haj! jól van! helyes! — távozik tapssal és lármával a rakoncátlan sereg s egy másodperc alatt egy sem volt többé látható, hanem a hányan voltak, annyifelé szédtek szét.

Mindezek után Filemon ur félrecepta számkalapját, zápfogóra szorította a legrovidebb szaru tajtpipáját s a bunkó legeslegtetejével fogva markolta meg hosszú csáti-boját s ilyenforma kiállításban megindult Istvánék felé.

István épen az udvaron lévén s így távolról észrevehette Filemon bácsi közeledését, — hopp, gondolta magában, ezt ismét oldalba rugta valami bolond szerencse, — s ezzel egymástelé közelítettek.

— Ej de rózsás kedvében van kelmed! valljon hol csipte galléron azt a ritka vendéget? — kérdi István kötődve.

— Van annak, aki el nem issza, — veti vissza a szót negédesen az öreg.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Székely Imre

elsőrangú uri- és női fehérnemű
tisztító intézete

Nagyvárad

Színház-utca 4.

Mant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Bartos M. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. —
Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-har-
isnyákban s keztyükben a leggyorsruhátlól a leg-
finomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Foly-
tonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöl-
ve. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

Preis R.

Paplan, madrac, szalmazsákok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állandóan
kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám
a kishíd mellett.

Telefon 166.

Telefon 166

Alkali vásárunk felülmúl

minden versenyt.

Divat selymek 75 krtól.
Női divat szövetek 46, 63, 82 kr.
Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.
Mosó borduros delin 24, 26, 28 kr.
Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen
le van szállítva.

KLEIN TESTVÉREK divatruháza, Zöldfa-ut elején.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortopéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

A folyó hó végén nyilvános alá-
írásra kerülő

4 $\frac{1}{2}$ % m. kir. kincstári jegyekre

előjegyzéseket az eredeti felvételek
mellett elfogadunk.

MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Belépési felhívás

a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelé-
ben alakult **Belvárosi Takaréék és
Hitelszövetkezet** minden év január és
július elsején egy-egy három évig tartó
új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés
szerinti számban jegyezhet üzletrészeket
s minden üzletrész után hetenként 20
fillér fizetendő, melynek összege a három
év eltelével a felmerülendő haszonnal
együtt fog az üzletrészeseknek vissza-
fizetelni.

A szövetkezet célja a takarékoságot
előmozdítani s a tagok hiteligenyeit kielé-

gíteni. Szövetkezetünk tehát amellet,
hogy a **takarékosság ügyét szolgálja**
tagjainak betéteik négyötöd része erejéig
kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket be-
fizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételdíj üzletrészenként 10 fillér
s az első betét befizetésekor min-
denki megkapja a saját nevére kiállított
betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait,
valamint mindazokat, kik szövetkezetünk
tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a
felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rá-
kóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor
jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takaréék és Hitelszövetke-
zet Igazgatósága.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

(Betét kamatadót az intézet fizeti.)

TÖRLESZTÉSES JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve
a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a
Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéréseknél telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv
beküldése szükségeltetik.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás **Wolfram lámpa darabja 4.50 kor.**
100 gyertyásé **7 kor. 50 fill.**

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.
Sima izzólámpa darabja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenféle **izzólámpa különlegességek**, fény-
képes izzólámpák, ugyancsak **5 százalékkal**
kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók s a villamos telepen külön e
célra épített nagy

osillár-raktárunkat
megtéktetésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítá-
sát, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legelőnyösebb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeltek,
számlák, falragaszok,
báti megítvők,
táncrendek, etlapok,
naplárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakon
vagy nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktáru.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Megvettük a KERN-féle csemege üzlettel szemben levő CZILLÉR IMRE-féle
vászon rőfös- és szőnyegáru raktárt
Rákóczi-ut 7. a. (Szt. István palota) hol az

ÁRUSÍTÁST!

megkezdtek.

Eladásra kerülnek az összes női ruhakelmék,
Blous és ruhaselymek, szőnyegek, függönyök,
vásznak, asztalneműek, ruhavásznak himzett bat-
tisztkok mosóáruk, stb.

Tisztelettel

Dick Jakab és Társai.

Egy kis vég 4/4 vászon 1.50

Egy kis vég 9/16 Kelengye vászon 1.75